

3.1 Prozodické vlastností litevštiny

Přízvuk

Litevský přízvuk je volný: může být na kterékoliv slabice. Poloha přízvuku se během ohýbání může měnit, a tyto proměny jsou pak individuální vlastností dotyčného slova, nikoliv ohýbacího vzoru, ke kterému ono slovo patří.

<i>stalas (stůl)</i>	<i>kamienas (kmen)</i>	<i>žuvis (ryba)</i>
N. sta-las	ka- mie -nas	žu- vis
G. sta-lo	ka- mie -no	žu- vies
D. sta-lui	ka- mie -nui	žu -viai
A. sta-lą	ka- mie -ną	žu -vį
I. sta-lu	ka- mie -nu	žu-vi- mi
L. sta-le	ka- mie -ne	žu-vy- je
V. sta-le	ka- mie -ne	žu- vie

<i>daryti, daro, darė (dělat)</i>	<i>duoti, duoda, davė (dát)</i>
aš dar- au	duo -du
tu dar- ai	duo -di
jis, ji da -ro	duo -da

Poloha přízvuku je zásadním faktorem litevského slova a má fonologickou funkci, tzn. že se slova mohou lišit pouze polohou přízvuku – přízvuk je v litevštině **významotvorný**.

giria (*chválí*) **g**iria (*les*)
kasa (*ryje*) **k**asa (*cop*)
karti (*věšet*) **k**arti (*hořká*)

Intonace

- způsob artikulace dlouhých přízvučných slabik

Intonace je také **významotvorná**. Rozlišujeme intonaci stoupavou a klesavou.

Akutová (klesavá) intonace: š**aa**aauk (*střílejší*); l**aa**aauk (*čekej*); k**aa**aaltas (*dláto*)

Cirkumflexová (stoupavá) intonace: šau**uu**uk (*křič*); lauu**u**uk (*přič*); kall**l**tas (*vinen*)

Příklad: šauk; lauk; kaltas

Akut: š**aa**aauk (*střílejší*); l**aa**aauk (*čekej*); k**aa**aaltas (*dláto*)

Zápis: šauk; lauk; kaltas

Cirkumflex: šau**uu**uk (*křič*); lauu**u**uk (*plešat*); kall**l**tas (*vinen*)

Zápis: šauk, lauk, kaltas

POZOR. Krátká slabika může nést přízvuk, ale nemá žádnou intonaci. K zápisu se v tomto případě používá znak „gravis“, např.: rankà (*ruka*).

3.2 Dialogy:

Labà dienà!			
!			?
!	Mà	...	!
Sveikà!			?
!	Mà	...	!
!		ù...	?
!			!
!			!
!			!

3.3 Časování sloves – indikativ praesens (přítomný čas), typ „-a“

Schéma:

kmen přítomného času + koncovky: (aš) **-u** (mes) **-ame**
 (tu) **-i** (jūs) **-ate**
 (jis, ji/jie, jos) **-a**

Příklad:

kalbėti, **kalba**, kalbėjo (*mluvit*)

kalb-a

aš	kalbu (= kalb+u)	mes	kalbame (kalb+ame)
tu	kalbi (=kalb+i)	jūs	kalbate (kalb+ate)
jis, ji	kalba (=kalb+a)	jie, jos	kalba (kalb+a)

dirbti, dirba, dirbo (pracovat)

studijuoti, studijuoja, studijavo (studovat)

eiti, eina, ėjo (jít)

3.4 Zápor „ne-“

kalbėti → nekalbėti (nemluvit)

aš nekalbu (nemluvím), nedirbu (nepracuju), nestudijuju (nestuduju)

!!! Zapamatujte si negativní formy slovesa „být“:

aš	nesu	mes	nesame
tu	nesi	jūs	nesate
jis, ji	 nėra	jie jos	 nėra